

Terminy przedawnienia

Przedawnienie jest instytucją prawną, dzięki której wraz z upływem określonego w ustawie terminu można uchylić się od obowiązku zaspokojenia roszczenia. Co do zasady przedawniają się wszelkie roszczenia o charakterze majątkowym. Ma to na celu m.in. zdopingowanie wierzycieli na dochodzenia roszczeń. Jeśli nie podejmą oni działań w odpowiednim zakresie, dłużnik ma prawo podnieść tzw. zarzut przedawnienia i w ten sposób zwolnić się z odpowiedzialności.

Rafał Szcerbicki
radca prawny
rafal.szcerbicki@skplex.pl
współpracuje z PISKP

Ustawą z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy „Kodeks cywilny” oraz niektórych innych ustaw istotnie zmodyfikowano zasady przedawnienia roszczeń majątkowych, w tym określono, że granicznym terminem dla wielu z nich jest dzień 31 grudnia danego roku kalendarzowego. Ten artykuł ukaże się w grudniowym SM, a więc zostało już faktycznie mało dni do podjęcia działań mających na celu uniknięcia przedawnienia.

Co do zasady nie podlegają przedawnieniu roszczenia niemające charakteru cywilnoprawnego (np. roszczenia procesowe czy administracyjnoprawne), uprawnienia cywilnoprawne (np. prawo własności, uprawnienie do wypowiedzenia umowy), roszczenia niemajątkowe (np. roszczenia, które służą ochronie dóbr osobistych). W niektórych wyjątkowych przypadkach nie przedawniają się roszczenia cywilnoprawne o charakterze majątkowym, np. o wydanie nieruchomości, o zaniechanie naruszeń prawa własności w inny sposób niż poprzez pozbawienie właściciela faktycznego władztwa nad rzeczą, np. poprzez tak zwane immisje.

Zgodnie z art. 120 kodeksu cywilnego: *bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie.* Zatem np. dług udokumentowany fakturą jest wymagalny i można go dochodzić od dnia następnego od terminu płatności. Od tego samego dnia liczymy już także odsetki za opóźnienie.

Zgodnie z przepisem art. 117 § 2 i 3 kodeksu cywilnego: *po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Po upływie terminu przedawnienia nie można domagać się zaspokojenia roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi.* Zatem, aby uchylić się od zaspokojenia, należy poinformować wierzyciela o upływie terminu przedawnienia roszczenia i odmowie spełnienia świadczenia. Należy w tym celu podnieść za-

rzut przedawnienia. Może on być podniesiony zarówno na etapie postępowania przedsądowego, jak i na etapie postępowania sądowego. Sąd nie może więc uwzględnić upływu terminu przedawnienia roszczenia z urzędu, a tylko na wniosek. Inaczej sytuacja wygląda z roszczeniami podatkowymi, gdzie przedawnienie jest uwzględniane bez wniosku i organ podatkowy musi je uwzględniać bez wniosku podatnika.

Po nowelizacji z 2018 r. te proste zasady „rozmydłono”. Dodano w kodeksie cywilnym art. 117 ze zn. 1, zgodnie z którym: *w wyjątkowych przypadkach sąd może, po rozważeniu interesów stron, nie uwzględnić upływu terminu przedawnienia roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi, jeżeli wymagają tego względy słuszności.* W tym przypadku sąd powinien rozważyć w szczególności: 1) długość terminu przedawnienia; 2) długość okresu od upływu terminu przedawnienia do chwili dochodzenia roszczenia; 3) charakter okoliczności, które spowodowały niedochodzenie roszczenia przez uprawnionego, w tym wpływ zachowania zobowiązanego na opóźnienie uprawnionego w dochodzeniu roszczenia.

Istotna była także nowelizacja art. 118, który obecnie brzmi: *jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – trzy lata. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata.* Zatem w przypadku roszczeń o wydłużonym terminie przedawnienia ustawodawca i tak termin przedawnienia jeszcze wydłużył do końca roku kalendarzowego, na wzór obowiązujących od wielu lat rozwiązań opisanych w prawie podatkowym, gdzie liczy się pełny kalendarzowy rok podatkowy.

Jakie są zatem terminy przedawnienia? Co do zasady przedawnienie w kodeksie cywilnym następuje z upływem: sześciu lat, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej, trzech lat, jeśli chodzi o świadczenia okresowe i roszczenia związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Ustawa oczywiście przewiduje dużo wyjątków

od tych ogólnych zasad. Po trzech latach przedawniają się roszczenia z tytułu umowy ubezpieczeniowej, z tytułu kredytu lub pożyczki. Po dwóch latach np. przedawniają się roszczenia wynikające z umowy o dzieło, umowy zlecenia, z umowy rachunku bankowego. Już po roku przedawniają się roszczenia z tytułu najmu lub użyczenia, z tytułu rękojmi za wady prawne rzeczy sprzedanej oraz z tytułu rękojmi za wady fizyczne rzeczy sprzedanej (ruchomej). Oczywiście nie jest to katalog zamknięty, a tylko przykłady.

Należy także wskazać, że taki okres przedawnienia może być przerwany. Przerwanie biegu przedawnienia powoduje, że okres przedawnienia roszczenia zaczyna biec od nowa po zajściu tego zdarzenia. Bieg terminu przedawnienia może być przerwany przez 3 typy zdarzeń: każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia, uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje, wszczęcie mediacji.

Na gruncie przepisów kodeksu karnego występują następujące rodzaje przedawnienia: przedawnienie karalności (od 5 do 30 lat w zależności od ciężaru gatunkowego), przedawnienie wykonania kary (od 10 do 30 lat w zależności od orzeczonej kary). Przepisy dotyczące przedawnienia nie mają zastosowania do zbrodni przeciwko pokojowi, ludzkości i przestępstw wojennych.

W ordynacji podatkowej zobowiązanie podatkowe przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku ka-

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. „Kodeks cywilny” (DzU z 2020 r., poz. 1740 ze zm.)
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. „Ordynacja podatkowa” (DzU z 2021 r., poz. 1540 ze zm.)
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (DzU z 2021 r., poz. 423 ze zm.)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. „Kodeks karny” (DzU z 2020 r., poz. 1444 ze zm.)

lendarzowego, w którym upłynął termin płatności podatku. Nie ulegają przedawnieniu zobowiązania podatkowe zabezpieczone hipoteką lub zastawem skarbowym, jednakże po upływie terminu przedawnienia zobowiązania te mogą być egzekwowane tylko z przedmiotu hipoteki lub zastawu.

Na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych należności z tytułu składek przedawniają się po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne. Za moment ten przyjęć trzeba dzień, w którym składki powinny zostać uiszczone przez płatnika. Należy także pamiętać, że bieg okresu przedawnienia mógł być przerwany lub zawieszony, np. gdy ZUS rozpoczął czynności mające na celu wyegzekwowanie zaległych należności lub zawarto umowę o rozłożenie tych zaległości na raty.

Od redakcji: Liczymy na współpracę przy tworzeniu tekstów z zakresu prawa. Wszystkich zainteresowanych rozwiązaniem nurtujących ich problemów prosimy o kontakt mailowy z autorem artykułu. Odpowiedzi zamieścimy na łamach miesięcznika.